

НАУКОВИЙ ВІСНИК

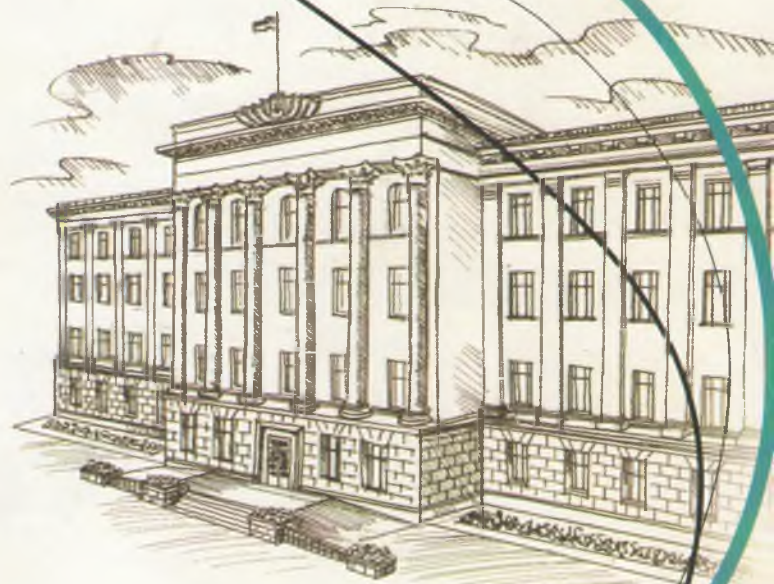
Волинського
національного
університету
імені Лесі Українки

ISSN 1729-360X

Філологічні
науки

Мовознавство

6. 2011
Частина 2

Н. М. Дюканова – доцент кафедри сучасних європейських мов Національної академії статистики, обліку та аудиту;

Л. І. Никонорова – виконувач обов'язків доцента кафедри сучасних європейських мов Національної академії статистики, обліку та аудиту

Лексико-фразеологічні особливості англійської мови в сучасній економічній прозі

Роботу виконано на кафедрі сучасних європейських мов НАСОО

Проаналізовано тенденції розвитку англійської мови в сучасній економічній літературі, зокрема лексико-фразеологічні інновації та абрєвіатури згідно із загальноприйнятими класифікаційними схемами.

Ключові слова: економіка та бізнес, інновація, фразеологічна одиниця, абрєвіатура.

Дюканова Н. М., Никонорова Л. І. Лексико-фразеологические особенности английского языка в современной экономической прозе. Проанализированы тенденции развития английского языка в современной экономической литературе, в частности лексико-фразеологические инновации и аббревиатуры согласно общепринятым классификационным схемам.

Ключевые слова: экономика и бизнес, инновация, фразеологическая единица, аббревиатура.

Diukanova N. M., Nykonorova L. I. Lexical and Phrase-logical Peculiarities of Up-to-date English Language in Economic Prose. The modern trends in English economic literature language development, in particular its lexical and phrasal innovations according to generally recognized schemes of classification, have been analyzed.

Key words: economics and business, innovation, phrasal unit, abbreviation.

Постановка наукової проблеми та її значення. Будь-яка мова як динамічна система постійно поповнюється новоутвореннями, а сфера економіки залишається одним з основних джерел інновацій в англійській мові. Це пов'язано, передусім, з інформаційною революцією та появою нових економічних реалій, теорій і доктрин [7].

На межі ХХ–ХХІ ст. економіку провідних капіталістичних англійських держав називали “новою економікою” (new economy), а також “високотехнологічною економікою сфери послуг” (high-tech service economy). Україна здійснює міжнародне співробітництво відповідно до пріоритетних напрямів науково-технічної політики. Відповідно, філологічна наука відіграла й продовжує відігравати важливу роль в інформаційному забезпеченні цієї урядової стратегії [1; 5; 6].

Метою роботи є розкриття особливостей сучасної економічної термінології. Автори обмежилися широкою сферою загальної економіки й підприємництва. **Об'єктом** дослідження стали текстові матеріали журналу “The Economist” за останні п'ять років. **Завдання** статті – аналіз тенденцій та інновацій, які сьогодні знайшли свій відбиток в інформаційних матеріалах цього провідного міжнародного економічного журналу.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів. Економічна література завжди характеризувалася високою концентрацією нових слів і словосполучень, які призначалися для номінації нових явищ. Серед них значне місце належить сталим словосполученням – фразеологічним одиницям, у тому числі метафорам, таким як *sleeping beauty* (“спляча красуня”) – формально існуюча компанія, *margin of safety* (“країна безпеки” – перевищення запланованого обсягу виробництва над безприбутковістю).

За класифікацією В. М. Лейчик [4, 40–41], у більшості різних терміносистем можна виділити сім груп одиниць, а саме: 1) *основні*, або *ядерні терміни* – терміни-домінанти; 2) *похідні терміни*, які є аспектними відносно основних; 3) *складні терміни*, що є арифметичною сумою принаймні двох основних або похідних термінів; 4) *базові*, які використовують поняття базових наук; 5) *залучені* з інших галузей знань, які, проте, перетворилися на невід'ємну частину цієї терміносистеми; 6) *загальнонаукові й загальнотехнічні* терміни типу *принцип, закон, система* тощо; 7) *терміни широкої семантики* – лексичні одиниці, які використовуються в багатьох терміносистемах, проте змінюють свою семантику залежно від конкретної терміносистеми, на відміну від загальнонаукових (загальнотехнічних) термінів.

В економічній літературі спостерігається використання п'ятої та сьомої груп одиниць згідно з цією класифікацією, наприклад, іменники *inflation, solvency, exposure, liquidity, interest*, які набувають нового змісту (*інфляція, платоспроможність, різновид ризиків, ліквідність, відсоток*). Характерним є використання так званих “ядерних лексем”, тобто таких основних слів, як *business, employment, service, consumer, action, job, organization* тощо.

Різноманітні фразеологічні дієслова (Phrasal verbs) широко застосовуються для номінації важливих економічних концепцій і надають їм певного емоційного забарвлення, наприклад: *wind up trade – припинити торгівлю, build up profits – накопичувати прибутки, plough back profits – реінвестувати прибутки, write down assets – знижувати вартість активів або частково списувати їх із рахунку, write off bad debts – списувати безнадійні борги, write up balance sheet – робити помилки в балансовому звіті*.

Загалом багатозначність – дуже поширене явище в англійській економічній прозі. Потрібно постійно враховувати, що будь-яке, здавалося б, добре знайоме слово може використовуватися в “несподіваному” значенні, оскільки саме в лексичному контексті відтворюється значення слова. Лише іменник *interest* може означати *інтерес, майнові права, речові права, пай, відсотки*. У сучасній літературі широко вживається лексика, значення якої визначає лише контекст. Для прикладу наведемо такі парні словосполучення, до складу яких можуть входити дієслова, а найчастіше прикметники:

- *to raise capital* – залучити капітал;
- *to raise a check* – підробити чек;
- *fair income* – значний прибуток;

- *fair risk* – виправданий ризик;
- *outstanding debt* – несплачений борг;
- *outstanding stock* – акціонерний капітал / акції в обігу.

Доцільно зупинитися на таких популярних лексичних одиницях, як *clean* (чистий) і *clear* (ясний, прозорий). Очевидно, що їх семантика, потрапивши до економічної сфери, розширилася й почала дещо перетинатися, наприклад:

- *clean opinion* – безумовно позитивний аудиторський висновок;
- *clean floating* – суто ринковий курс;
- *clean title* – необтяжене право власності;
- *clear profit* – чистий прибуток;
- *clear diverted goods* – товари, що пройшли очищення на митниці.

Іменник *clearance* набув в економіці та бізнесі низку нових властивостей: *розрахунок, урегулювання, дозвіл, розмитнення* та більш емоційного забарвлення поряд із багатьма іншими, такими як *margin, requirement, gain, cover, term* тощо.

Вік інформації зумовив також масову появу нових аббревіатур. Це явище є складовою частиною концепції “мовної економії”, яка знайшла позитивний розвиток у роботах А. Мартіне, О. Есперсен і Ю. А. Зацного [2]. Суть принципу “мовної економії” полягає в передаванні максимальної кількості інформації за одиницю часу, що сприяє посиленню комунікативної ефективності мови.

Ущільнення інформації зазвичай відбувається за рахунок зменшення кількості мовних одиниць (звуків, букв, слів, речень) під час передачі певного повідомлення. Особливе місце тут належить скороченням, або аббревіатурам. Переклад цих лексичних одиниць становить особливі труднощі для перекладачів літератури з економіки й бізнесу та вимагає постійного поновлення словників.

Абревіатури й скорочення, як будь-який клас лексичних одиниць, можна класифікувати за певними ознаками. Ми вважаємо досить вдалою класифікацію, подану на сторінках Вікіпедії (вільної електронної енциклопедії) [3, 310], яку можна стисло подати в такому вигляді:

1) *ініціальні аббревіатури* – це слова, утворені з початкових букв слів, що входять до початкового словосполучення. Прикладами з економіки можуть слугувати такі аббревіатури, як CD – certificate of deposit (*депозитний сертифікат*), cd. – cum dividend (*враховуючи дивіденд, разом із дивідендом*), OER – official exchange rate (*офіційний курс обміну валют*) тощо;

2) *рекурсивні аббревіатури* – це такі, розшифрування яких уключає їх назви, наприклад IMF – International Monetary Fund (*Міжнародний валютний фонд*), WTO – World Trade Organization (*Світова організація торгівлі*);

3) *складноскорочені слова* – утворені з початкових частин двох або більше слів або які становлять складання початку одного слова з іншим словом словосполучення, наприклад: *exit bank* (*експортно-імпорتنний банк*), *gensco* – generating company (*компанія – виробник електроенергії*);

4) *графічні скорочення*, наприклад: P&L = P+L – profit and loss (*прибутки й збитки, рахунок прибутків і збитків, звіт про прибутки та збитки*), S/H – shareholder (*акціонер*), B2C – business to consumer (*роздрібна торгівля*), S.E.& O. – salve errore et omissione (*включаючи помилки й пропуски – міжнародний термін*);

5) *змішані скорочення*, наприклад: ECO-system – expanded co-financing system (*система розширеного ко-фінансування*), e-quality – employment quality (*статус найманого працівника*).

Слід відзначити, що складноскорочені та змішані скорочення трапляються в англійській економічній літературі досить рідко. Там переважають ініціальні й рекурсивні аббревіатури, динаміка поширення яких швидко зростає.

Висновки. 1. І лексика, і фразеологія економічної літератури перебувають у постійному розвитку й проявляють тенденції до посилення їх “емотивізації”.

2. Спостерігаються тенденції до збільшення фразеологічних дієслів та запозичень із різноманітних галузей знань.

3. Багатозначність є найхарактернішою рисою сучасної економічної прози, що становить неабиякі труднощі для перекладу.

4. Можна спостерігати тенденцію до мовної економії, яка проявляється в наявності великої кількості скорочень та аббревіатур переважно ініціального, рекурсивного й графічного типів.

Перспективи подальших досліджень. Ця робота є однією з перших спроб авторів дослідити сучасну економічну прозу згідно з класифікаціями, про які йдеться вище. Звичайно, таке широке явище, як економічна література, вимагає застосування різноманітних підходів і подальшої деталізації досліджень і за класичними схемами (маркетинг, менеджмент, бухгалтерський облік, фінанси, інформатика), і за новими, враховуючи бурхливий розвиток цієї галузі знань. Важливо було б надати широкому колу осіб більш конкретні інструменти для перекладу таких текстів.

Література

1. Бізнес-довідник: Економіка. Фінанси. Банки. Інвестиції. Кредити / уклад. : С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко. – К. : Школа, 2002.
2. Зацний Ю. А. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови : навч. посіб. / Ю. А. Зацний, Т. О. Пахомова. – Запоріжжя : Вид-во Запоріз. ун-ту, 2001.
3. Корнева З. М. Новітні аббревіатури та скорочення в англійських економічних текстах та їх переклад українською мовою / З. М. Корнева, Н. В. Глінка // Наук. вісн. ВНУ ім. Лесі Українки : Філол. науки. – 2008. – № 4. – С. 308–312.
4. Лейчик В. М. Интеграция наук и унификация научно-технических терминов / В. М. Лейчик // Вестн. Акад. наук СССР. – 1980. – № 8. – С. 39–45.
5. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе (на материале английского языка) : автореф. дис. ... д-ра филол. наук / В. И. Шаховський. – М., 1988. – 39 с.
6. Glowka W. Among the New Words / W. Glowka, L. Chambers-Claxton, D. Wyskoff // American Speech. – 2002. – Vol. 77. – No. 4. – P. 432–440.